

Інститут
обдарованої дитини
НАПН України

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

«ІНТЕЛЕКТ»

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»
Спеціалізація / освітньо-наукова програма	«Освіта та розвиток обдарованої особистості»
Компонент освітньо-наукової програми	Нормативна навчальна дисципліна
Курс/Семестр	2 курс, 4 семестр
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/загальна кількість годин	3 ЄКТС /90 год.
Вид занять	Лекційні, семінарські
Мова викладання	українська
Форми поточного та підсумкового контролю	Тематичне тестування, оформлення презентації, написання реферату, підготовка есе, залік, іспит
Викладач	Волощук Іван Степанович, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач відділу педагогічних інновацій в освіті обдарованих E-mail: volivanst@ukr.net
Консультації	здійснюються за запитом здобувачів
Анотація дисципліни	Навчальною програмою дисципліни «Інтелект» передбачається ознайомлення аспірантів з теоретичними підходами до з'ясування суті інтелекту, представленими в історичній ретроспективі. Крім зазначеного, аспіранти знайомляться із сучасними концепціями через призму подолання обмежень попередніх трактувань суті інтелекту. На додаток до зазначеного, аспіранти знайомляться з теоретичними і методологічними підвалинами обстеження інтелекту та аналізують знакові тестові методики. При цьому особливий наголос робиться на проблемі валідності та надійності. Завершується вивчення дисципліни розглядом причин інтелектуальних відмінностей між людьми.
Мета викладання дисципліни	Мета вивчення дисципліни: Ознайомити аспірантів з використовуваними в історичній ретроспективі теоретичними підходами до з'ясування сутності інтелекту. Розкрити сучасні теорії тлумачення інтелекту та показати їх обмеженість. Запропонувати новітнє визначення інтелекту та охарактеризувати його практичне значення в академічній і професійній площині та в повсякденному житті.

<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен знати: Сутність інтелектуальних задатків і здібностей; теорії інтелекту Ч.Спірмена, Л. Терстоуна, Р.Кеттелла, Дж.Гілфорда, Кейса – Деметріу, Х. Гарднера; сутність емоційного інтелекту, його структуру і зміст; теорії когнітивного розвитку Ж.Піаже, Х.Паскуаль-Леона, Р.Кейса, Г.Холфорда, К.Фішера; зв'язок інтелекту з іншими складовими психіки та характеристикою протікання психічних процесів; зв'язок інтелекту з академічними та професійними досягненнями індивіда; тенденції в діагностиці інтелекту; найбільш поширені методики діагностики інтелекту; позитивні і негативні ознаки тестової діагностики інтелекту; етнічні, статеві та вікові відмінності інтелектуальних здібностей; місце генетичного та соціального факторів в інтелектуальних відмінностях індивідів; вміти: виокремлювати теоретичні засади аналізованих концепцій інтелекту; практично інтерпретувати теорії когнітивного розвитку; екстраполювати дані розвитку психіки та протікання психічних процесів на інтелектуальний розвиток індивіда; проектувати дані інтелектуального розвитку на площину академічних та професійних досягнень індивіда; використовувати валідні і надійні методи і методики діагностики інтелекту у науковій і педагогічній діяльності; враховувати етнічні, статеві та вікові відмінності інтелектуальних здібностей у науковій та педагогічній діяльності; проектувати соціальне середовище для ефективного інтелектуального розвитку індивідів.</p>				
<p>Набуті компетентності</p>	<ul style="list-style-type: none"> –здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; –здатність аналітично мислити; –здатність синтетично мислити; –здатність критично мислити; –здатність приймати обґрунтовані рішення; –здатність працювати в команді; –прагнення до особистісного самовдосконалення. 				
<p>Структура навчальної дисципліни</p>	Кількість годин				
	Назви тем	усього			
		усього	лекції	семінарські	самостійна робота
	Тема 1. Сутність і розвиток інтелекту	27	8	4	15
	Тема 2. Інтелект та інші складові психіки	22	6	4	12
	Тема 3. Діагностика інтелекту	27	8	4	15
	Тема 4. Інтелектуальні відмінності між індивідами	19	4	2	8
	Всього годин	90	26	14	50

<p>Зміст навчальної дисципліни</p>	<p>Тема 1. СУТНІСТЬ І РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУ</p> <p>Інтелект, інтелектуальні задатки та інтелектуальні здібності. Теорія Ч.Спірмена. Теорія Л. Терстоуна. Теорія Р.Кеттелла. Теорія Дж.Гілфорда. Теорія Кейса – Деметріу. Теорія Х. Гарднера. Емоційний інтелект. Методологічні засади дослідження інтелекту. Теорія когнітивного розвитку Ж.Піаже. Теорія когнітивного розвитку Х.Паскуаль-Леона. Теорія когнітивного розвитку Р.Кейса. Теорія когнітивного розвитку Г.Холфорда. Теорія когнітивного розвитку К.Фішера. Теорія когнітивного розвитку А.Деметріу. Фактори когнітивного розвитку. Інтелектуальний розвиток суспільства.</p> <p>Тема 2. ІНТЕЛЕКТ ТА ІНШІ СКЛАДОВІ ПСИХІКИ</p> <p>Інтелект і швидкість опрацювання інформації. Інтелект і рівень нервового збудження. Інтелект і альфа-активність головного мозку. Зв'язок між інтелектуальними здібностями і пам'яттю. Інтелект і мислення індивіда. Зв'язок між інтелектуальними здібностями і просторовою уявою. Інтелектуальні здібності та академічні досягнення. Інтелект і творчий потенціал особистості. Діагностична інтерпретація зв'язку інтелекту з іншими характеристиками індивіда.</p> <p>Тема 3. ДІАГНОСТИКА ІНТЕЛЕКТУ</p> <p>Тенденції в діагностиці інтелекту. Діагностика інтелекту і базові когнітивні процеси. Діагностика інтелекту і пам'ять. Використання завдань на просторову уяву. Неоднозначність оцінок тестового діагностичного інструментарію інтелекту.</p> <p>Тема 4. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ МІЖ ІНДИВІДАМИ</p> <p>Дилема міжетнічних інтелектуальних відмінностей. Статеві відмінності в інтелектуальних здібностях. Вікові відмінності в інтелектуальних здібностях. Інтелектуальні відмінності і психофізіологічні характеристики. Генетичний і соціальний фактори індивідуальних інтелектуальних відмінностей.</p>
<p>Контроль і оцінювання результатів навчання</p>	<p>Принципи, критерії, процедура та шкала оцінювання</p> <p>Основними принципами оцінювання результатів опанування навчальної дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – об'єктивності (оцінка має відповідати істинній якості та кількості засвоєних знань, компетентностей і результатів навчання); – прозорості (максимальній ясності та відкритості процедури, критеріїв і шкал оцінювання результатів навчання); – систематичності (перевірка якості опанування навчальної дисципліни здійснюється систематично, за кожною темою); – дієвості (корекція та вдосконалення, за потреби, компетентностей і результатів навчання відповідно до вимог освітньо-наукової програми); – індивідуального підходу (об'єктивна і справедлива оцінка відповідно до зусиль, затрачених здобувачем PhD, дотриманням ним вимог академічної доброчесності та реальних результатів навчання); – педагогічного оптимізму (зорієнтованість оцінювання на пошук особистісних ресурсів здобувача PhD у контексті успішного

опанування навчальної дисципліни, стимулювання нових досягнень у навчальній роботі) тощо.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача PhD при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення в практиці професійної діяльності під час розв’язання індивідуально-дослідницьких завдань, здійснювати аналіз ситуацій педагогічної взаємодії з метою її вдосконалення та корекції.

Оцінювання результатів навчання аспірантів у формі заліку здійснюється за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
01-34	F	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни
Іспит		незадовільно – задовільно – добре – відмінно

Політика навчальної дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності

Учасники освітнього процесу у своїй академічній діяльності мають дотримуватись академічної доброчесності з усіх питань цього курсу; посилаються на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки.

Порушення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність.

Політика щодо відвідування занять

Відвідування лекцій та семінарських занять з курсу є обов’язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв’язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформувати систему знань та ґрунтовно підготуватись до заліку та іспиту.

	<p>За об'єктивних причин (хвороба, стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із викладачем навчальної дисципліни).</p> <p>Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання</p> <p>Відтермінування здачі завдань самостійної роботи (презентація, реферат, есе), у випадках вагової причини, може бути дозволене за умови надання необхідної документації.</p> <p>Відтермінування складання заліку та іспиту у випадку вагових причин та їх документального підтвердження може бути дозволене за умови погодження у науково-організаційному відділі Інституту.</p> <p>Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних завдань можуть бути адаптовані до запитів здобувачів освіти із документально підтвердженими особливими потребами. Відповідальністю здобувача освіти залишається вчасне надання таких документів.</p> <p>Політика щодо правил поведінки на заняттях</p> <p>Аспіранти беруть активну участь у всіх видах діяльності на заняттях, виконують навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми, активно включаються і за потреби ініціюють спільну (групову роботу) під час семінарських занять. Спілкування учасників освітнього процесу відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємодопомоги, толерантності та взаємної поваги.</p>
<p>Інформаційне забезпечення</p>	<p>Рекомендована література</p> <p>Базова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ai X. Creativity and Academic Achievement: An Investigation of Gender Differences // Creativity Research Journal. – 1999. – Vol. 12. – No. 4. – P. 329 – 337. 2. Bates T.C., Rock A. Personality and information processing speed: Independent influences on intelligent performance // Intelligence. – 2004. – Vol. 32. – No. 1. – P. 33. 3. Beaujean A.A., Osterlind S.J. Using Item Response Theory to assess the Flynn Effect in the National Longitudinal Study of Youth 79 Children and Young Adults data // Intelligence. – 2008. – Vol. 36. – No. 5. – P. 455 – 463. 4. Benbow C.P., Stanley J.C., Kirk M.K., Zonderman A.B. Structure of intelligence in intellectually precocious children and in their parents // Intelligence. – 1983. – Vol. 7. – No. 2. –P. 129 – 152. 5. Benbow C.P., Zonderman A.B., Stanley J.C. Assortative marriage and the familiarity of cognitive abilities in families of extremely gifted students // Intelligence. – 1983. – Vol. 7 – No. 2 – P. 153 – 161. 6. Bolig E. E., Day J. D. Dynamic Assessment and Giftedness: The Promise of Assessing Training Responsiveness // Roeper Review. – 1993. – Vol.16. – No.2. – P.110 – 113. 7. Bouchard Th.J.Jr. Do environmental similarities explain the similarity in intelligence of identical twins reared apart? // Intelligence. – 1983. – Vol. 7. – No. 2 –P. 175 – 184. 8. Brunner M., Krauss S., Kunter M. Gender differences in mathematics: Does the story need to be rewritten? // Intelligence. – 2008. – Vol. 36. – No. 5. – P. 403 – 421. 9. Carlstedt B., Gustafsson J.-E., Ullstadius E. Item Sequencing Effects on

the Measurement of Fluid Intelligence // Intelligence. – 2000. – Vol. 28. – No. 2. – P. 145 – 160.

10. Carroll J.B. How shall we study individual differences in cognitive abilities?—Methodological and theoretical perspectives // Intelligence. – 1978. – Vol. 2. – No. 2. – P.87 – 115.

11. Case R., Demetriou A., Platsidou M., Kazi S. Integrating concepts and tests of intelligence from the differential and developmental traditions // Intelligence. – 2001. – Vol. 29. – No. 4. – P. 307 – 336.

12. Chamorro-Premuzic T., Arteche A. Intellectual competence and academic performance: Preliminary validation of a model // Intelligence. – 2008. – Vol. 36. – No. 6. – P. 564 – 573.

13. Chan D.W. Self-Perceived Creativity, Family Hardiness, and Emotional Intelligence of Chinese Gifted Students in Hong Kong // JSGE. – 2005. – Vol. 16. – No. 2 – 3.

14. Cohen R.L., Gowen A. Recall and recognition of order and item information in probed running memory, as a function of IQ // Intelligence. – 1978. – Vol. 2. – No. 4. –P. 343 – 352.

15. Cole R.E., Johnson R.C., Ahern F.M., Kuse A.R., McClearn G.E., Vandenberg S.G., Wilson J.R. A family study of memory processes and their relations to cognitive test scores // Intelligence. – 1979. – Vol. 3. – No.2. – P. 127 – 137.

16. Coyle Th.R. IQ is related to the worst performance rule in a memory task involving children // Intelligence. – 2001. –Vol. 29. – No. 2. – P. 117 – 129.

17. Deary I.J., Whalley L.J., Crawford J.R. An ‘instantaneous’ estimate of a lifetime's cognitive change // Intelligence. – 2004. – Vol. 32. – No. 2. – P. 113 – 119.

18. Delaney H.D., Norman R.D., Miller D.A. An exploration of the verbal encodability hypothesis for sex differences in the digit-symbol (symbol-digit) test // Intelligence. – 1981. – Vol. 5. – No. 2 –P. 199 – 208.

19. Delgado A.R., Prieto G. Cognitive mediators and sex-related differences in mathematics // Intelligence. – 2004. – Vol. 32. – No. 1. –P. 25 – 32.

20. DeLoache J.S., Brown A.L. Differences in the memory-based searching of delayed and normally developing young children // Intelligence. – 1987. – Vol. 11. – No. 4. – P. 277 – 289.

21. Dempster F.N., Cooney J.B. Individual differences in digit span, susceptibility to proactive interference, and aptitude/achievement test scores // Intelligence. – 1982. – Vol. 6. – No. 4. –P. 399 – 416.

22. Dennis M.J., Sternberg R.J., Beatty P. The Construction of “User-Friendly” Tests of Cognitive Functioning: A Synthesis of Maximal- and Typical-Performance Measurement Philosophies // Intelligence. – 2000. – Vol. 28. – No. 3. –P. 193 – 211.

23. Egan D.E. An analysis of spatial orientation test performance// Intelligence. – 1981. – Vol. 5. – No. 1. – P. 85 – 100.

24. Egan V., Deary I.J. Are specific inspection time strategies prevented by concurrent tasks? // Intelligence. – 1992. – Vol. 16. – No. 2. –P. 151 – 167.

25. Ellis N.R., Boyd B.D. Visual novelty preference as a measure of recognition memory in moderately, severely, and profoundly retarded persons // Intelligence. – 1982. – Vol. 6. – No. 4. – P. 387 – 397.

26. Fagan J.F. Recognition memory and intelligence // *Intelligence*. – 1984. – Vol. 8. – No. 1. – P. 31 – 36.
27. Frazier Th.W., Youngstrom E.A. Historical increase in the number of factors measured by commercial tests of cognitive ability: Are we overfactoring? // *Intelligence*. – 2007. – Vol. 35. – No. 2. – P. 169 – 182.
28. Galbraith R.C. Individual differences in intelligence: A reappraisal of the confluence model // *Intelligence*. – 1983. – Vol. 7. – No. 2. –P. 185 – 194.
29. Gohm C.L., Humphreys L.G., Yao G. Characteristics of 12th-grade students seriously deficient in spatial ability // *Intelligence*. – 1997. – Vol. 25. – No. 3. – P. 161 – 178.
30. Harland R.E., Coren S. Individual Differences in Divergent Thinking as a Function of Variations in Sensory Status // *Creativity Research Journal*. – 2001. – Vol. 13. – No. 3 – 4. – P. 385 – 391.
31. Hoffman W. C. The Dialectics of Giftedness: Gifted Intellect and Creativity // *Roeper Review*. – 1995. – Vol.17. – No.3. – P.201 – 206.
32. Horan R. The Relationship Between Creativity and Intelligence: A Combined Yogic-Scientific Approach // *Creativity Research Journal*. – 2007. – Vol. 19. – No. 2 – 3. – P. 179 – 202.
33. Inman W.C., Secrest B.T. Piaget's data and Spearman's theory — An empirical reconciliation and its implications for academic achievement // *Intelligence*. – 1981. – Vol. 5. – No. 4. – P. 329 – 344.
34. Jackson D.N.III, Vernon Ph.A., Jackson D.N. Dynamic spatial performance and general intelligence // *Intelligence*. – 1993. – Vol. 17. – No. 4. –P. 451 – 460.
35. Jackson N.E., Myers M.G. Letter naming time, digit span, and precocious reading achievement // *Intelligence*. – 1982. – Vol. 6. – No. 3. – P. 311 – 329.
36. Jalil P.A., Boujettif M. Some Characteristics of Nobel Laureates // *Creativity Research Journal*. – 2005. – Vol. 17. – No. 2 – 3. – P. 265 – 272.
37. Jaušovec N. Differences in Cognitive Processes Between Gifted, Intelligent, Creative, and Average Individuals While Solving Complex Problems: An EEG Study // *Intelligence*. – 2000. – Vol. 28. – No. 3. – P. 213 – 237.
38. Jaušovec N. Differences in EEG alpha activity related to giftedness // *Intelligence*. – 1996. – Vol. 23. – No. 3. – P. 159 – 173.
39. Jensen A.R. Process differences and individual differences in some cognitive tasks // *Intelligence*. – 1987. – Vol. 11. – No. 2. – P. 107 – 136.
40. Jensen A.R. Spearman's hypothesis tested with chronometric information-processing tasks // *Intelligence*. – 1993. – Vol. 17. – No. 1. – P. 47 – 77.
41. Jensen A.R., Schafer E.W. P., Crinella F.M. Reaction time, evoked brain potentials, and psychometric *g* in the severely retarded // *Intelligence*. – 1981. – Vol. 5. – No.2. – P. 179 – 197.
42. Keith T.Z., Reynolds M.R., Patel P.G., Ridley K. P. Sex differences in latent cognitive abilities ages 6 to 59: Evidence from the Woodcock–Johnson III tests of cognitive abilities // *Intelligence*. – 2008. – Vol. 36. – No. 6. –P. 502 – 525.
43. Kim K.H. Can Only Intelligent People Be Creative? A Meta-Analysis //

- JSGE. – 2005. – Vol. 16. – No. 2-3.
44. Kirschenbaum R.J., Reis S.M. Conflicts in Creativity: Talented Female Artists // *Creativity Research Journal*. – 1997. – Vol. 10. – No. 2 – 3. – P. 251 – 263.
45. Kovas Y., Harlaar N., Petrill S.A., Plomin R. ‘Generalist genes’ and mathematics in 7-year-old twins // *Intelligence*. – 2005. – Vol. 33. – No. 5. – P. 473 – 489.
46. Laux L.F., Lane D.M. Information processing components of substitution test performance // *Intelligence*. – 1985. – Vol. 9 – No. 2 – P. 111 – 136]
47. Legree P.J., Martin D.E., Psotka J. Measuring Cognitive Aptitude Using Unobtrusive Knowledge Tests: A New Survey Technology // *Intelligence*. – 2000. – Vol. 28. – No. 4. – P. 291 – 308.
48. Ludwig A.M. Method and Madness in the Arts and Sciences // *Creativity Research Journal*. – 1998. – Vol. 11. – No. 2. – P. 93 – 101.
49. Luo D., Petrill S.A. Elementary cognitive tasks and their roles in g estimates // *Intelligence*. – 1999. – Vol. 27. – No. 2. – P. 157 – 174.
50. Luo D., Thompson L.A., Detterman D.K. The criterion validity of tasks of basic cognitive processes // *Intelligence*. – 2006. – Vol. 34. – No. 1. – P. 79 – 120.
51. McCall R.B. What process mediates predictions of childhood IQ from infant habituation and recognition memory? Speculations on the roles of inhibition and rate of information processing // *Intelligence*. – 1994. – Vol. 18. – No. 2. – P. 107 – 125.
52. McGeorge P., Crawford J.R., Kelly S.W. The relationship between WAIS-R abilities and speed of processing in a word identification task // *Intelligence*. – 1996. – Vol. 23. – No. 3. – P. 175 – 190.
53. Mohan V., Kumar D. Performance of neurotics and stables on the standard progressive matrices // *Intelligence*. – 1979. – Vol. 3. – No. 4 – P. 355 – 367.
54. Nettelbeck T., Kirby N. H. Measures of timed performance and intelligence // *Intelligence*. – 1983. – Vol. 7. – No. 1. – P. 39 – 52.
55. Oberauer K., Süß H.-M., Wilhelm O., Wittmann W.W. Which working memory functions predict intelligence? // *Intelligence*. – 2008. – Vol. 36. – No. 6. – P. 641 – 652.
56. Palmer B.R., Gignac G., Manocha R., Stough C. A psychometric evaluation of the Mayer–Salovey–Caruso Emotional Intelligence Test Version 2.0 // *Intelligence*. – 2005. – Vol. 33. No. 3. – P. 285 – 305.
57. Park S.-K., Park K.-H., Choe H.-S. The Relationship Between Thinking Styles and Scientific Giftedness in Korea // *JSGE*. – 2005. – Vol. 16. – No. 2-3.
58. Prokosch M.D., Yeo R.A., Miller G.F. Intelligence tests with higher g-loadings show higher correlations with body symmetry: Evidence for a general fitness factor mediated by developmental stability // *Intelligence*. – 2005. – Vol. 33. – No. 2. – P. 203 – 213.
59. Pyryt M.C. Finding "g": Easy Viewing Through Higher Order Factor Analysis // *Gifted Child Quarterly*. – 2000. – Vol. 44. – No. 3. – P. 190 – 192.
60. Quereshi M.Y., Seitz R. Identical rules do not make letter and number

- series equivalent // *Intelligence*. – 1993. – Vol. 17. – No. 3. – P. 399 – 405.
61. Ree M.J., Earles J.A. The stability of *g* across different methods of estimation // *Intelligence*. – 1991. – Vol. 15. – No. 3. – P. 271 – 278.
62. Reeve C.L., Bonaccio S. Does test anxiety induce measurement bias in cognitive ability tests? // *Intelligence*. – 2008. – Vol. 36. – No. 6. – P. 526 – 538.
63. Reeve C.L., Charles J.E. Survey of opinions on the primacy of *g* and social consequences of ability testing: A comparison of expert and non-expert views // *Intelligence*. – 2008. – Vol. 36. – No. 6. – P. 681 – 688.
64. Rohde T.E., Thompson L.A. Predicting academic achievement with cognitive ability // *Intelligence*. – 2007. – Vol. 35. – No. 1. – P. 83 – 92.
65. Ronald A., Spinath F.M., Plomin R. The Aetiology of High Cognitive Ability in Early Childhood // *High Ability Studies*. – 2002. – Vol. 13. – No. 2. – P. 103 – 114.
66. Rose D.H., Slater A., Perry H. Prediction of childhood intelligence from habituation in early infancy // *Intelligence*. – 1986. – Vol. 10. – No. 3. – P. 251 – 263.
67. Russo C.F. A Comparative Study of Creativity and Cognitive Problem-Solving Strategies of High-IQ and Average Students // *Gifted Child Quarterly*. – 2004. – Vol. 48. – No. 3. – P. 179 – 190.
68. Sabatella M. L. P. Intelligence and Giftedness: Changes in the Structure of the Brain // *Gifted Education International*. – 1999. – Vol. 13. – No. 3. – P. 226 – 237.
69. Salthouse T.A. Sources of age-related individual differences in block design tests // *Intelligence*. – 1987. – Vol. 11. – No. 3. – P. 245 – 262.
70. Salthouse T.A. Structural models of the relations between age and measures of cognitive functioning // *Intelligence*. – 2001. – Vol. 29. – No. 2. – P. 93 – 115.
71. Schwartz S., Wiedel T.C. Individual differences in cognition: Relationship between verbal ability and memory for order // *Intelligence*. – 1978. – Vol. 2. – No. 4. – P. 353 – 369.
72. Schweizer K. Investigating the relationship of working memory tasks and fluid intelligence tests by means of the fixed-links model in considering the impurity problem // *Intelligence*. – 2007. – Vol. 35. – No. 6. – P. 591 – 604.
73. Scott M.S., Greenfield D.B., Sterental E. Abstract categorization ability as a predictor of learning disability classification // *Intelligence*. – 1986. – Vol. 10. – No. 4. – P. 377 – 387.
74. Shavinina L. Extremely Early High Abilities, Sensitive Periods, and the Development of Giftedness: a conceptual proposition // *High Ability Studies*. – 1997. – Vol. 8. – No. 2. – P. 247 – 258.
75. Shavinina L.V. Explaining high abilities of Nobel laureates // *High Ability Studies*. – 2004. – Vol. 15. – No. 2. – P. 243 – 254.
76. Silvia P.J. Creativity and Intelligence Revisited: A Latent Variable Analysis of Wallach and Kogan (1965) // *Creativity Research Journal*. – 2008. – Vol. 20. – No. 1. – P. 34 – 39.
77. Sligh A.C., Connors F.A., Roskos-Ewoldsen B. Relation of Creativity to Fluid and Crystallized Intelligence // *The Journal of Creative Behavior*. – 2005. – Vol. 39. – No. 2. – P. 123 – 136.

78. Smith C.D., Wright L. Perceptions of Genius: Einstein, Lesser Mortals and Shooting Stars // *The Journal of Creative Behavior*. – 2000. – Vol. 34. – No. 3. – P. 151 – 164.
79. Smith G.A., Stanley G. Clocking *g*: Relating intelligence and measures of timed performance // *Intelligence*. – 1983. – Vol. 7. – No. 4. – P. 353 – 368.
80. Smith G.A., Stanley G. Comparing subtest profiles of *g* loadings and correlations with RT measures // *Intelligence*. – 1987. – Vol. 11. – No. 4. – P. 291 – 298.
81. Snow R.E. Theory and method for research on aptitude processes // *Intelligence*. – 1978. – Vol. 2. – No. 3. – P. 225 – 278.
82. Spinath B., Spinath F.M., Harlaar N., Plomin R. Predicting school achievement from general cognitive ability, self-perceived ability, and intrinsic value // *Intelligence*. – 2006. – Vol. 34. – No. 4. – P. 363 – 374.
83. Spinks R., Arndt S., Caspers K., Yucuis R., McKirgan L.W., Pfalzgraf C., Waterman E. School achievement strongly predicts midlife IQ // *Intelligence*. – 2007. – Vol. 35. – No. 6. – P. 563 – 567.
84. Sriraman B. Mathematical Giftedness, Problem Solving, and the Ability to Formulate Generalizations: The Problem-Solving Experiences of Four Gifted Students // *JSGE*. – 2003. – Vol. 14. – No. 3.
85. Stankov L. Kvashchev's experiment: Can we boost intelligence? // *Intelligence*. – 1986. – Vol. 10. – No. 3. – P. 209 – 230.
86. Stankov L., Crawford J.D. Self-confidence and performance on tests of cognitive abilities // *Intelligence*. – 1997. – Vol. 25. – No. 2. – P. 93 – 109.
87. Swanson L., Kim K. Working memory, short-term memory, and naming speed as predictors of children's mathematical performance // *Intelligence*. – 2007. – Vol. 35. – No. 2. – P. 151 – 168.
88. Tokarz A. Stimulators and inhibitors of scientific activity in junior and senior research workers // *High Ability Studies*. – 1993. – Vol. 4. – No. 1. – P. 31 – 38.
89. Unsworth N., Engle R.W. Working memory capacity and fluid abilities: Examining the correlation between Operation Span and Raven // *Intelligence*. – 2005. – Vol. 33. – No. 1. – P. 67 – 81.
90. Vernon P.A. Speed of information processing and general intelligence // *Intelligence*. – 1983. – Vol. 7 – No. 1. – P. 53 – 70.
91. Vincent A.S., Decker B.P., Mumford M.D. Divergent Thinking, Intelligence, and Expertise: A Test of Alternative Models // *Creativity Research Journal*. – 2002. – Vol. 14. – No. 2. – P. 163 – 178.
92. Visser B.A., Ashton M.C., Vernon Ph.A. Beyond *g*: Putting multiple intelligences theory to the test // *Intelligence*. – 2006. – Vol. 34. – No. 5. – P. 487 – 502.
93. Voneche J. The Changing Structure of Piaget's Thinking: Invariance and Transformations // *Creativity Research Journal*. – 2003. – Vol. 15. – No. 1. – P. 3 – 9.
94. Weinman J., Cooper R.L. Individual differences in perceptual problem-solving ability: A response analysis approach // *Intelligence*. – 1981. – Vol. 5. – No. 2. – P. 165 – 178.
95. Wilson R.S., Matheny A.P.Jr. Mental development: Family environment and genetic influences // *Intelligence*. – 1983. – Vol. 7. – No. 2. – P. 195 – 215.

14.Додаткова:

1. Туров М. П. Інноваційні системи навчання і виховання обдарованої особистості: Метод. посібник – К.: Інформаційні системи, 2009. – 234 с.
2. Сологуб А. І. Теорія і практика навчання творчо обдарованих старшокласників : Монографія. – К. : Інформаційні системи, 2010. – 216 с.
3. Федорова Н. Ф. Науково-методичне забезпечення педагогічних інновацій у навчально-виховному процесі при навчанні обдарованих: Навчально-методичний посібник. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2011. – 122 с.
4. Федорова Н. Ф. Розвиток мислення обдарованих учнів у професійно-технічних навчальних закладах засобами інноваційних технологій: Науково-методичний посібник. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2011. – 144 с.